

Høringsinnspill til Lesekommisjonen fra Cappelen Damm

Vi takker for muligheten til å gi innspill til Lesekommisjonens arbeid.

Som Norges største forlag arbeider Cappelen Damm daglig med litteratur, læring og lesing gjennom bokutgivelser for barn og unge, og innovative digitale skole- og barnehageløsninger. For å gi et samlet bidrag til kommisjonens arbeid har vi gjennomført en internhøring blant ansatte på tvers av våre fagområder.

Samlet er vårt hovedbudskap at Norge trenger en helhetlig lesepolitikk som kombinerer god leseopplæring med leseglede, styrker skolebibliotekene, gjør voksne til aktive leseforbilder, og sikrer at alle barn møter litteratur som oppleves relevant og tilgjengelig.

Våre prioriterte anbefalinger

Våre prioriterte anbefalinger bygger på erfaringer fra ansatte som arbeider med litteratur, pedagogikk, teknologi og formidling, og peker på noen områder vi mener bør stå sentralt i en nasjonal lesesatsing.

Styrk den grunnleggende lese- og skriveopplæringen

God leseopplæring er grunnlaget for leseglede. Barn som opplever mestring, får større tilgang til litteraturens opplevelsesverdi og større motivasjon for å lese videre.

Leseopplæringen må bygge på forskningsbasert kunnskap, samtidig som den må gi rom for nysgjerrighet, utforsking og litterære opplevelser.

Vi anbefaler:

- styrket lese- og skriveopplæring i skolen
- tidlig innsats for elever som strever
- styrket kompetanse om leseopplæring i lærerutdanningene
- at alle lærere utvikles som leselærere, uavhengig av fag og klassetrinn

Lesing og skriving må sees i sammenheng. Elever utvikler seg som lesere gjennom å skrive, og som skrivere gjennom å lese.

Mer lesetid uten prestasjonspress

Lesing må få være en aktivitet med egenverdi.

Skolen har ansvar for å utvikle elevenes leseferdigheter, men lesing bør ikke alltid reduseres til oppgaver, tester eller vurderingssituasjoner. Elever trenger også erfaringer med litteratur som noe de gjør fordi det gir mening og glede.

Vi anbefaler:

- mer tid til fri lesing i skolen
- flere litterære samtaler

- mer høytlesing
- rom for lesing uten krav om dokumentasjon

Høytlesing og litterære fellesskap

Høytlesing er et av de mest effektive tiltakene for å utvikle språk, forståelse og leseglede. Felles litteraturopplevelser skaper også samtaler, lek og fellesskap.

Vi anbefaler:

- styrket høytlesing i barnehage, grunnskole og SFO/AKS
- mer bruk av litteratur som utgangspunkt for samtale og kreative aktiviteter
- tiltak som gjør lesing til en sosial aktivitet

Høytlesing må samtidig gjennomføres på en måte som ivaretar trygghet og mestring. For enkelte elever kan høytlesing i plenum oppleves krevende dersom det kobles til prestasjon eller vurdering.

Styrk skolebibliotekene

Skolebiblioteket er en viktig arena for å gi alle barn tilgang til litteratur.

Et godt skolebibliotek handler ikke bare om bøker, men om formidling, veiledning og møteplasser rundt lesing.

Vi anbefaler:

- lovfesting av bemannet skolebibliotek med nasjonale kvalitetskrav
- bibliotekfaglig kompetanse på skolene
- oppdaterte og varierte boksamlinger
- egnede lokaler for lesing og formidling

Skolebibliotekaren og biblioteklæreren spiller en sentral rolle i å finne den rette boka til den rette leseren.

Gjør voksne til aktive leseforbilder

Barns lesevaner påvirkes av miljøet rundt dem.

Et gjennomgående funn i våre interne innspill er betydningen av voksne som viser at lesing har verdi. Barn gjør i stor grad det de ser voksne gjøre.

Vi anbefaler:

- tiltak som inkluderer foreldre og andre voksne
- kampanjer som synliggjør voksne som leseforbilder
- flere initiativer der familier leser sammen

Skal flere barn lese, må vi styrke de voksnes lesekultur.

Fremme lesing med digitale verktøy

Digitale verktøy er en del av barns hverdag og må inngå i en moderne lesepolitikk. Riktig brukt kan digitale løsninger skape motivasjon, inkludering og nye innganger til litteraturen.

Vi anbefaler:

- digitale leseprosjekter
- kombinasjoner av papirbøker og digitale ressurser
- digitale lesefellesskap
- bruk av lyd, bilde og interaktivitet for å skape engasjement

Ikke for å erstatte papirboka, men bruke digitale muligheter til å skape flere innganger til litteraturen.

Litteratur som passer alle barn

Barn trenger tilgang til bøker de opplever som relevante, tilgjengelige og interessante. Den rette boka til riktig tid kan være avgjørende for å etablere et livslangt forhold til lesing.

Et bredt litteraturtilbud kommer ikke av seg selv. Utvikling og utgivelse av litteratur for ulike lesere, språkgrupper og lesenivåer krever kompetanse, langsiktighet og gode økonomiske rammebetingelser.

Vi mener det er behov for sterkere og mer målrettede støtteordninger som stimulerer utvikling, utgivelse og formidling av litteratur som når flere barn og unge, blant annet:

- styrking av lettlestlitteratur og bøker for lesetrening
- større satsing på grafiske romaner og tegneserier
- bedre tilgang til litteratur på minoritetsspråk og parallellspråklige utgivelser
- bredde i sjangre, uttrykksformer og perspektiver
- bedre vilkår for oversatt breddelitteratur

Det bør også legges bedre til rette for at barn og unge selv får påvirke hvilke bøker og litterære tilbud som utvikles, blant annet gjennom leseambassadører, ungdomsråd og andre medvirkningsarenaer.

Målet må være at flere barn finner en bok som oppleves som relevant, overkommelig og engasjerende. De barna som står lengst unna lesingen, er ofte de som trenger de mest attraktive og tilgjengelige bøkene. Samtidig er det nettopp denne typen litteratur som ikke alltid har tilstrekkelige markedsmessige rammebetingelser til å bli utviklet i det omfanget som trengs.